

ראיון עם דיק רוזנברג
פרוייקט תיעוד תולדות חיל-הים
24 באוגוסט 1993
מראינת: דניאלה רן

- ת. הוא [אביו של דיק] היה בין הוותיקים, הכי ותיקים שהיו עדיין בחיים
- ש. מה היה שם אביך?
- ת. רוזנברג, קומנדר אברהם רוזנברג, קודם כל הוא עלה מתת-מלח,
- ש. לצי סוחר או ישר לצי
- ת. לא, להיפך, הוא היה מומחה לתותחנות, הוא היה אחד מהצוללנים הראשונים בצי האמריקאי. Deep Sea Diver. כמעט נהרג איזה פעם אחת. הוא עשה דברים מאד מאד מענינים, אז רצו לשלוח אליו, מהצי האמריקני, לשלוח אליו, מישהו, מזכיר או מזכירה, משהו כזה, שהוא יקליט את ההיסטוריה שלו. בעידן של הנשיא טדי רוזוולט, לא פרנקלין רוזוולט, אלא טדי רוזוולט. שלחו שייטת אמריקאית, פעם ראשונה סביב העולם.
- ש. זה היה מתי?
- ת. זה היה, אני רוצה להגיד לך בדיוק, 1906. מפני שעד אז, ארצות-הברית, קשה להבין היום, לא רק שהם לא יצאו בכלל .. בכלל, הם לא שיחקו תפקיד מרכזי בעולם, לפחות בחלק המלחמתי, הבריטים היו, והגרמנים, והם [האמריקאים] בכלל לא היו.
- בזמן שפנו לאבי, ואבי היה בתוך השייטת הזו באחת מאוניות הקרב, הם נעדרו מארצות-הברית לשלש שנים, כשהוא הגיע לגיל תשעים להקליט את ההיסטוריה הזו, הוא היה בן חמישים שורדים, סה"כ, נשאר חמישים, בערך, מהשייטת הזו בחיים. כולם מתו, מאוד רצו שהוא יתן אור, ההיסטוריה בעל-פה. והוא סירב. אני לא יודע למה, הוא אמר, שהוא לא רוצה לזכור, דברים שלא היו כל-כך נחמדים.
- ש. הוא יליד ארה"ב?
- ת. כן. הוא לא רצה לזכור דברים לא נחמדים. למשל, הוא אמר לי, בזמנו עדיין, שבכלא, באוניות, קשרו אותם בשרשראות, ונתנו להם רק לחם ומים, קיבלו מנה מלאה פעם בשבוע, משהו כזה. זאת אומרת, עדיין היו בתנאים מאד, מאד, מאד אכזריים ופרימיטיביים. אז הוא אמר לי שהוא לא רוצה. לי יש דיעה אחרת. הוא ראה את זה כאילו הוא מסיים את החיים שלו. אז הוא לא רצה לספר. סירב, חבל.
- ש. נורא חבל.
- ת. אז עכשיו הביאו אותך. זהו.
- [ממלאים את השאלון]
- ת. צבי, השם הרשמי זה ריצ'רד. הכינוי של ריצ'רד זה דיק. קראו לי דיק. יש על זה סיפור אפילו. קשור לחיל-הים.
- אני נולדתי בארה"ב בסביבות שיקגו ב-Great Lakes Naval Training Station הבסיס הימי הכי גדול בצי האמריקאי. עדיין זה הכי גדול. מעל אגם משיגן.
- ש. שנת עלייה?
- ת. זה תלוי. אני עליתי ממש כעולה ב-18 לספטמבר 1973.
- ש. אהה. ב-1973-רק?
- ת. כן

- ש. קודם היית בלי להיות עולה?
- ת. לא. הייתי איש מח"ל. התנדבתי בזמן מלחמת השחרור, אחר כך עזבנו את הארץ ב-1956. אני הסכמתי לשרת כאן שנה. לכן יש שני גילגולים בעצם.
- ש. טוב, קודם נמלא הכשרה תיכונית, שקשורה אולי לים.
- ת. בזמן שלמדתי באוניברסיטה, הייתי ב-R.O.T.C., זה Reserval officers Training Corps זה היה באוניברסיטת פנסילבניה.
- ת. R.O.T.C. הייתי צריך להתנדב לזה, והיו צריכים גם לבחור, ואני יכול להגיד לך, שלא רצו יהודים, בפנסילבניה, לא כל-כך רצו.
- בזמני היה, לא בצי, אלא באוניברסיטה, היה הרבה אנטישמיות. למשל, קיבלנו כרטיסים בהתחלה, זה ב-1939-, קיבלנו כרטיסים למרטיקולציה כסטודנט, והיה ממש כתוב, קבוצה א' וקבוצה ב', קבוצה א' היו גויים ו-ב' היו היהודים. מסומנים ככה.
- אחר כך, בפרוץ המלחמה, אני הלכתי לבית ספר, ממש לבית-ספר לקציני-ים. זאת אומרת, ים, של הצי המלחמתי. טוב, שאלת אותי בקשר לבית הספר התיכון. להשכלה. היתה תכנית בצי האמריקאי, בהתחלה, בפרוץ המלחמה, לגייס מועמדים לקצונה, חיפשו אנשים עם איזה שהוא רקע, בהנדסה, או לפחות עם רקע במתימטיקה קצת יותר גבוהה מהממוצע. היית צריך להיות, כושר גופני, בריאות מעולה, ובוגר אוניברסיטה. לא קיבלו אנשים שלא היה להם לפחות תואר ראשון.
- ש. ולא חשוב במה?
- ת. אני אומר, או בהנדסה או משהו שהיה עם מתימטיקה. ובמקרה ה-BSc שלי בכלכלה, ובכלכלה יש מתימטיקה, והיה צריך ללמוד מתימטיקה, אז כניראה אני גם עמדתי במבחן הזה. אוקיי? שלחו אותנו לבית-ספר מאד אינטנסיבי לארבעה חודשים. למדנו מהבוקר עד הלילה.
- ש. נושא הלימוד היה?
- ת. תותחנות, נויגישן, נווטות, כל מה שקשור לים. לים ולצי המלחמתי. קצת טקטיקה וכל זה. אחרי שאנחנו סיימנו את כל, קודם כל אחרי חודש -
- ש. כולל האימונים הגופניים?
- ת. ועוד איך, כל הזמן. כל הזמן, תרגילי סדר, כל הזמן, זה היה בחורף בשיקגו, בים שמה, על יד האגם, וחשבתני שאני אמות מקור. אבל אחרי החודש הראשון, אני התחלתי עם קבוצה של אלף ומאה מועמדים (1,100 מועמדים) צוערים. כעבור חודש, סילקו איזה שלש מאות [300] ואלה התגייסו כמלחים. זאת אומרת, טירונים, ולכן, אלה שלא עברו שלחו אותם מיד לצי כממש מלחים. אנחנו, היתר, עלו בדרגה למה שנקרא Midshipman. איזה שהוא דבר בין (זה נשאר מהצי הבריטי ההיסטורי) בין דרגות לא של קצונה ובין של קצינים
- ש. כמו קאדט אולי?
- ת. יש משהו מאד דומה, כמו קאדט, ואז הייתי בדרגה הזו שלושה חדשים. אחר כך מיינו אותנו, מיינו אותנו בסוף, לפי כל מיני קריטריונים: (א) הציונים, הלימודים. שנית, כבר אחרי החדש הראשון מיינו אותנו, חלק לפחות, לתפקידים על היתר הצוערים. אולי זה לא רלבנטי, אבל חילקו, היינו בכמה גדודים, נדמה לי שלושה, או שני גדודים, משהו כזה, ומיינו אותי, משום מה, לסגן מפקד הגדוד.
- ת. בצי האמריקאי אני קיבלתי יחס מיוחד. למה? מפני שאני מה שניקרא "Navy Junior" אני בן של מישהו בצבא קבע שמה, ואני קיבלתי אולי השם, ואבי היה איש מאד מצטיין, בהרבה מקומות, שמעו את השם שלי, אמרו, אתה קרוב לאייב רוזנברג, אמרתי כן. אוהה, זה בסדר.

לכן, היחס שאני קיבלתי זה כאילו בן-בית. לאבני, תתפלאי, אבי אחרי שהוא היה כבר בפנסייה אפילו, 1939-, לפני פרוץ המלחמה בשביל האמריקאים, כשרוזבלט הכריז על מצב חירום, גייסו את אבי לשירות פעיל מיד. אבי עזב את הבית, הוא היה עד 1946. הוא היה בן 50. ואז שנינו היינו בצי באותו זמן. הוא היה אחראי על כל האימונים בתותחנות של כל האוניות החדשות בסדר גודל מסויים. הצוותים בתותחנות, אחרי שבנו אותם ועד שהוא היה נתן את הגושפנקא שהם מוכנים להצטרף לצי המלחמתי. ש. החיילים ה...

ת. הצוות, כל האוניה. החל מרב-החובל. הוא היה יוצא לים איתם, מתאמן איתם, ואחר-כך, גם מלמד אותם, ואחר-כך הוא היה אומר, הם מוכנים. בשלים. ש. באיזה נמל?

ת. בניו-יורק. ב-סטטן-איילנד. אוניות עד גודל של פריגטות. זה היה התפקיד שלו כל הזמן. אני ביקרתי אותו כמה פעמים, בזמן שהאוניה שלי היתה חוזרת לנמל שמה, אז אנחנו היינו נפגשים. לכן, אני לא הרגשתי אנטישמיות בכלל. שהיה - אני בטוח, אני אישית לא הרגשתי. וגם היו כל כך מעט יהודים. אז להיפך, אני גם, איכשהו, מסורתי מהבית ואני זוכר שהיינו באוקינווה ואני שמעתי שיש תפילה יהודית באחת מהאוניות, חג הפסח או משהו כזה, והמרחק במעגן שמה, היינו כולנו יחד שמה, שייטת פנטסטית של מאות אוניות, וכדי להגיע לשמה היית צריך לגשת עם סירה של האוניה. וזה היה מרחק של, בערך עשרה ק"מ, קצת יותר, שנים-עשרה ק"מ, עד לאוניה הזו, אניית ה-Flag Ship ואני הלכתי לרב החובל ואני אמרתי לו: תשמע, אני מאד רוצה להשתתף בתפילות וכו', אולי תוכל לעזור לי לקבל תחבורה, למחרת, היה כתוב: 08.00 Bring The boat along side and take Lieutenant Rosenberg to divine services

זאת אומרת, הוא מיד, ואני הייתי יחידי. [כלומר] היו עוד ארבעה מלחים, יהודים באוניה, הם לא רצו. כאילו לא רצו להתבלט. לא כולם, אף אחד לא כולם, להיפך, אני חושב שהעריכו את זה. טוב. אז אנטישמיות לא היה.

זהו, מיינו אותנו ושלחו אותי מיד אחרי שגמרתי, כבר, הטובים, מבחינת הציונים וכו' וכו', שלחו אותנו לממש אוניות קרב, במיוחד משחתות וצוללות ואניות כאלה. פחות Cruisers and Battle ships מכיון שמשחתת היא בכל זאת אוניה מאד מסובכת, יש מעט מאד קצינים וכל אחד צריך באמת, למלא את התפקיד שלו במלוא המובן, ובאניות היותר גדולות, יש מספיק קצינים, כך שאם אחד טוב, אחד רע, זה לא משנה הרבה. ומיד אחרי זה שלחו אותי לבית-ספר בושינגטון לתותחנות, ואחר-כך לבית-ספר לטורפדות וכל מיני דברים, וכמובן שאני התמקדתי בתותחנות, כמו אבא שלי, ושלחו אותי, בסוף, אחרי שגמרתי, אחרי חודש וחצי, חדשיים אימונים ספציפיים בדברים האלה, אני קיבלתי צו התייצבות למשחתת מסויימת USS Harding DD-625 כשהגעתי לשמה, התייצבתי לפני רב-החובל, והוא אמר לי, מה המקצוע שלך? אמרתי לו, קצין תותחנות. אז הוא אומר, מה? הטיפשים האלה שלחו לי עוד קצין תותחנות? לי נחוץ איש קשר, אתה תהיה קצין קשר. וזהו.

ש. היה לך רקע בקשר? בזמן הלימודים? שום דבר. ת. אחר כך התחילו לשלוח אותי, כל פעם, שהאניה, עשינו הפלגות, חוזרים, היו שולחים אותי לכל מיני בתי-ספר. יש ביטוי שהכניסו לנו, זה נכנס לי חזק מאד לראש, בצי האמריקאי, ביטוי כזה:

"Eternal Vigilance is the price of safety" (עירנות דרוכה)

כנראה זה הולך נגד הטבע שלנו [הכוונה לחוסר הזהירות והעירנות של הישראלים], אנחנו לא רוצים להיות Eternal vigilance, ולכן יש לנו אסונות כל הזמן. "בסדר, יסתדר", הטעות הזאת שאני מצאתי [כאן סופר על אירוע שלא הוקלט], טיפלתי בזה ביקשתי לראות את החומר אולי, בזמן שאני אלך לכל מיני כיוונים.

ש. בסדר, הרקע חשוב לי, הרקע הימי שלך לפני שעלית. אז זה היה בזמן המלחמה בעצם? את הקורס, נהיית קצין קשר בזמן המלחמה. בערך איזה שנה?
ת. אני התגייסתי ביוני 1942 וגמרתי במרץ-אפריל 1946.

ש. השתתפת גם ב?
ת. איפה לא. איפה לא. למשל, האוניה שלי ירתה [את] הפגז הראשון בנורמנדי. אנחנו היינו המשחתת שהובילה את כל השייטת ל-Omaha Beach.

ת. לפני D-DAY. אני הגעתי שמה בלילה, לפני, לפני הפלישה, כשאנחנו הפגזנו את החוף, הפלישה היתה בשש וחצי בבוקר, ואנחנו התחלנו להפגז בארבע וחצי בבוקר. זאת אומרת, כל אחת מהאוניות כבר היו לנו, לא רק מפות, אלא תמונות של כל החוף, ידענו איפה התותחים של הגרמנים, ולנו היו כמה מטרות. אנחנו כבר - שחיכו לנו.

אני הייתי [זו היתה] חוויה, הייתי קצין גשר, בזמן הפלישה וקבעו לנו, איזה מן U כזה קצין הגשר?

ת. נכון, סגן קצין משמרת. בפיקוד, בגשר, יחד עם רב-חובל, היה ערפל, והיינו צריכים לגשת בערך לשלש אלפים מטר מהחוף להתחיל להפגז. יותר קרוב מזה היו מוקשים. עשו לנו מן נתיב כזה, מן מסלול, שניקו, שעשו mine sweeping, איזה קומנדו עשו את זה או משהו כזה, ולנו, אפילו סימנו בדגלים על Buoys [מצופים] אנחנו מגיעים לסוף, לשלש אלפים חמש מאות מ' ואני אמרתי לקפטן, "Captain we are on station" והוא אמר: "תמשיך, קדימה" אמרתי: "מה?" והוא אמר: "תלך קדימה, אנחנו לא יכולים לראות פה". הוא לקח אותנו ל-1500 מטר, במים שהיו מלאים מוקשים, עד שהוא החליט, שהוא התקרב מספיק כדי להתחיל להפגז, ואז הגרמנים התחילו להפגז אותנו וכו' וכו' וזה היה משהו, גיהנום שם.

היינו שם בנורמנדי איזה חודש ימים. כל הזמן עשינו הפגזת סיוע, לאלו שעלו על החוף כי היו בעיות. היינו שמה איזה חודש ימים, כל הזמן היה סיפור של סיוע אצלנו, חילצנו קבוצה של קומנדו, שעלו במצוקים והם לקחו לשבי, יותר גרמנים ממה שהם היו, לא יכלו לצאת, מכיוון שהם היו מוקפים בגרמנים, רק דרך הים, ואנחנו נכנסנו ל-600 מטר מהחוף, שלחנו סירות, לקחנו אותם ואת השבויים ובאותו זמן ירו בנו ברובים אפילו, ביער.

ש. בתור קצין קשר, היה לך קשר עם אוניות אחרות?
ת. אנחנו הגענו לאנגליה במרץ, נידמה לי, והתחלנו להתאמן עם קבוצות של צופים [חיילים בתצפית], ששלחו לשמה, שהם היו יחד עם החיילים, אני הייתי בקשר איתם כל הזמן, עשו את האימונים איתם, אחר כך הם עלו על החוף, עם הפלישה, והיינו צריכים להגיד לנו, אחרי שגמרנו את המטרות הקבועות שלנו, שהם הביאו לנו, אז קראו לזה מטרות מזדמנות, והם היו, הצופים האלה, עשו תצפית.

ש. חיל משמר? חיילי התצפית
ת. חיילי התצפית, שהראו לנו לפי מפות איפה יש איזה קבוצה של גרמנים, משהו כזה, ואז היינו יורים עליהם
ש. וזה היה במורס?

ת. לא. לא. בדיבור.

עכשיו, מה ששכחתי לספר לך, בשנת 1942, הגרמנים הרסו את האניות המסחריות של אנגליה ושל ארה"ב אפילו. עם הצוללות שלהם הם עשו wolf packs [להקות זאבים] קבוצות של, אם היתה שיירה, convoy אם היתה שיירה של הרבה הרבה אניות, הם היו מתקשרים ביניהם, וקיבלו גם אינפורמציה מהחוף, והיו ארבע-חמישה מרכזים, מתאספים ותוקפים את השיירות האלה, והרסו, הרסו מאות אניות. עד שבמצע הזה של הריגול, בניגמה, תפסו את הקודים, -בפולניה נידמה לי -[תפסו את הקודים] של הגרמנים, ולמדו איך הם עושים את הפעולה הזו של הקשר. והבריטים פיתחו ציוד גם לשמוע להקשיב על השידורים האלה, וגם לקבל כיוון עליהם. מה שנקרא High frequency direction finding תמיד היה מגלה כיוון בתדר יותר נמוך זה היה חדש לעשות את זה בתדר גבוה. שמה הצוללות נפגשו. האמריקאים אחר כך לקחו את הציוד הזה ופיתחו את זה ושיפרו את זה בהרבה, ואני נבחרתי ללכת לבית-ספר סודי, זה היה אחרי שאנחנו התחתנו, והבית-ספר היה על אי ממש.

ש. בזמן המלחמה?

ת. אנחנו עומדים לחזור לשם. ביום שישי אנחנו נוסעים, חגיגת שנת החמישים של הנישואים שלנו. אני נשלחתי לבית הספר הזה להיות מרכז של גם קבוצת אוניות, וללמוד שני דברים: א) לפענח שידורים של הגרמנים, של הצוללות הגרמניות

ש. בית-הספר היה איפה?

ת. ב-Great Diamond Island Casco Bay, Maine

באיילנד, אנחנו היינו באי ממש, .. זה היה בית-ספר סודי. נשלחתי לשם ללמוד. אז השידורים היו במורס. זאת אומרת, השידורים שהייתי צריך לפענח אותם, להקשיב להם, לחפש אותם, להקשיב וכל זה, של הגרמנים היה במורס.

ש. בית-ספר הזה היה מיועד לקשר? או כל מיני? או שהקשר היה חלק מזה?

ת. רק זה, שוב, להפעיל את הציוד שנקרא H.F.D.F "היי פריקוונסי דיירקשון פינדינג" מגלה כיוון בתדר גבוה, ואז נשלחנו לצפון אטלנטיק, על-יד אייסלנד, שישה חודשים בערך, כשחיפשנו צוללות גרמניות והתקפנו אותם. היו שולחים אותנו, שתים-שלוש משחתות, פלוס נושאת מטוסים קטנה, אנחנו היינו כולנו, ברגע שאני עליתי על שידור של צוללת גרמנית הייתי צריך, אגב, השידורים היו של שלושים שניות סה"כ, היו צריכים לגלות אותם, לאתר כיוון, להודיע באופן אוטומטי ליתר האוניות, שהם גם יעשו אותו הדבר, לעשות מה שנקרא Triangulation לתפוס את המקום שלהם, להודיע ל-Aircraft Carrier [נושאת מטוסים] לשלוח מטוס, יש שני מטוסים שמה, להתחיל להפגיו אותם, לפחות להעסיק אותם עד שאנחנו נוכל להגיע לשם ונוכל להתקיף אותם

ש. כל זה בחצי דקה

ת. לא, הגילוי היה בחצי דקה.

ת. אחר כך זה לקח עד כמה ששמה היה, חצי שעה או פחות, והפעולות האלה גמרו את האסטרטגיה, את הטקטיקה של הגרמנים ואז זה לא היה.

ש. זה היה בארבעים ו-?

ת. 1942-1943. אחר כך העבירו אותנו לצפון אפריקה. היינו זמן קצר גם במרוקו וגם באלג'יריה. שלחו אותנו לפלישה בדרום-צרפת, לאחר סיום תפקידינו בנורמנדי.

המשחתת שלי נתקלה בסירות טורפדו, שייטת של סירות טורפדו, שזה היה ב-18 לאוגוסט 1944, שהם [הגרמנים] ניסו להימלט מלה-ספציה La Spezia, באיטליה, לברוח לספרד. אנחנו במקרה עלינו עליהם.

ארבע ספינות טורפדו ואז היינו ממש, בקרב ימי בלילה, ירו טורפידות, כמובן תותחים שלהם וכו' וכו'. אנחנו השמדנו את כולם, לקחנו שני רבי חובלים ותפסנו ואיזה 36 שבויים. העלינו אותם על אוניה שלנו, הם היו מאד ארוגנטים. הם אמרו, אנחנו, אנחנו נעשה לכם מחר או החבריה שלנו מחר, מה שאתם עשיתם לנו הערב. אני באתי אליהם, אנחנו ידענו, כבר התחלנו לשמוע על המחנות ריכוז, על כל זה, ואני עשיתי בכוונה, הופעתי בפניהם, ישבו על הסיפון, ואמרתי: "איך בין יודה" [אני יהודי], אני רק רציתי שהם ידעו שאני יהודי.

בערב, רב החובל שלנו, לא רוצה להגיד את המילה, הזמין את שני רבי-החובלים שלהם לאכול ארוחת-ערב עם הקצינים בחדר האוכל של הקצינים, ואני כמובן סירבתי להצטרף, ושאלת בקשר לאנטישמיות, באו אלי, לא כולם, אבל חלק מהקצינים באו ואמרו לי, רוזי, הם היו קוראים לי רוזי כל הזמן, רוזי, לנו לא כל כך איכפת. אבל אנחנו יודעים איך אתה מרגיש, לכן גם אנחנו מסרבים לאכול [עם הגרמנים]. [הם עשו זאת] לאות סולידריות.

ש. אבא שלך הגיע לארה"ב מאיפה?

ת. הורים שלו הגיעו

ש. הוא כבר יליד ארה"ב?

ת. קורלנד, זה היה חלק, מרוסיה, על יד אסטוניה.

ש. אהה, אסטוניה.

ת. על יד הים הבלטי. הם הגיעו ב-1885. מיד אחרי פוגרומים, הפוגרומים הגדולים של שנות ה-80- [למאה ה-19].

ש. אחרי 1944 חזרנו מדרום צרפת, כבר התכוננו לכל המלחמה בים השקט. וידעו לפי התיכנון לטווח יחסית ארוך, שבסופו של עניין יצטרכו להכנס, לפלוש ממש ליפן. ואז יצטרכו כדי לעשות את זה, להכנס למפרץ של טוקיו, זה היה מלא מוקשים, כמובן, ידעו שהיפאנים יטעו עוד יותר מוקשים שמה, ועשו הסבה של כל השייטת שלי ועוד כמה משחתות מהסוג שלנו, להיות Mine Sweeper.

ש. שולות מוקשים

ת. שולות מוקשים מהירות High speed mine sweepers, זה היה דבר נדיר וחדש הרעיון דרך אגב לא היה הרעיון הגאוני ביותר, אספר למה אחר כך, היינו בנויים לשולות מוקשים במהירות של עשרים ושמונה קשר ובאותו הזמן, להפגיו את החוף, זאת אומרת, להגן על עצמנו, או להגן על עצמנו מפני כוחות אוויר וגם להפגיו את החוף באותו זמן.

מה שאנחנו לא הבנו באותו זמן, שידעו שאף אחד מאיתנו לא יחזור. זה היה מין Suicide Mission [שליחות התאבדות] מה שאומרים, אבל זה היה נחוץ.

אחרי שגמרו את זה ועברנו הרבה הרבה אימונים, בנובמבר 1944 שלחו אותנו לים השקט, ואנחנו השתתפנו בהתחלת מרץ בפלישה לאוקינאוה ואפילו כדי לנסות אותנו, שלושה שבועות לפני הפלישה ממש, אנחנו כבר עשינו, ניקינו שוב, Mine Sweeping שלינו מוקשים במפרץ Naha שבאוקינאוה.

עשינו מין נחל מהנמל המרכזי שמה של אוקינאוה, נכנסנו בעצמנו, בלי שום סיוע, לא על ידי שום דבר, נכנסנו בעצמנו, אנחנו עם עוד שתי משחתות, ופינינו, ניקינו את המקום שמה, לקראת הפלישה. היה שקט לגמרי. עשינו את העבודה שלנו, בלי אף, אף על פי שהיה מאד מסוכן

ש. היו מוקשים

ת. ודאי היו מוקשים.

ש. איך? עם רשת קדמית?
 ת. עשינו, היינו שלושה. לא [קדמית], אחורנית יש משהו, שרשראות - עם סכינים כאילו, הם חותכים את השרשראות של המוקשים, [כתוצאה מזה] מוקשים עולים על-פני המים, ואז היו לנו מכונות ירייה, של 50 קליבר במיוחד בשביל לפוצץ אותם.

ש. אז קודם נכנסים בין המוקשים ואחר כך אוספים אותם?
 ת. כן, אוספים אותם כאילו שמישהו רוצה, לטפל בדשא שלו. מתחילים בפינה. קיבלנו מפות מהמודיעין איפה, אחר כך התחלנו לעשות ככה וככה, וכל הזמן לקחת חלק עד שאתה גומר. (מתאר כמו פעולת כיסוח דשא במובן של אופן התקדמות).

ת. זה היה במרץ. הפלישה היתה 6- לאפריל. וכבר, 6- לאפריל, התחילו לשלוח את כל המאות של הקמיקזים, נגדינו, ואנחנו קיבלנו איזו שהיא פגיעה לא רצינית, אבל היינו צריכים לקבל איזה שהוא תיקון למערכת ההיגוי. אבל פתאום הם החליטו, הם שלחו אותנו אחרי שעשינו את העבודה הזו של המוקשים, סימנו אותנו בים הסיני שמה, סביב אוקיאנאוה לפי, להודיע בזמן שהמטוסים של היפאנים הגדולים, שייטות, 400, 250, 300, מטוסים בבת-אחת באו להפגזו והתפקיד שלנו היה קודם כל לגלות אותם עם המכ"ם שלנו, ואז להודיע לאוניות הגדולות, למפקד המקום שמה, שהם מגיעים. אנחנו בעצם היינו צופים, נכון? ואחר-כך גם לנסות, איכשהו, להעסיק אותם, עד שהם ישלחו מטוסים שלנו. עד שהם תפסו, שאולי הדרך הטובה ביותר זה להתחיל להתקיף אותנו.

16- לאפריל 1945 אנחנו הותקפנו על-ידי איזה עשרים וחמישה קמיקאזים, אנחנו הורדנו שבעה, הם היו מתקיפים אותנו שניים-שניים, אחד מצד ימין, אחד מצד שמאל, אחד מקדימה, אחד אחורנית, אנחנו הורדנו שבעה, אבל לא יכולנו לירות מספיק מהר, מפני שהם היו באים כל הזמן. הם היו באים אפילו בוערים, לא חשוב. הם היו באים אלינו, עד שהם, שניים, תפסו אותנו, פגעו בנו. זה שפגע קדימה, היתה לו פצצה, הוא נכנס לתוך האונייה, היתה לו פצצה של מאתיים חמישים ק"ג, הפצצה התפוצצה, היא התפוצצה בדיוק על המחסן של הפגזים שלנו, של 5 צול. היו שם איזה 1500 פגזים, וכל החלק הקידמי של האונייה התפוצץ, ואני אחד מהשורדים. לקחו אותנו לאונייה אחרת.

עכשיו, למה, זה מחזיר אותי לעניין הזה של הנאום [שדיק התבקש לנאום בכנס השורדים], מכיוון שבשנות השבעים התחילו, איזה אגודה של כל השורדים מהאונייה. יש להם כנס שנתי מפגשים.

ש. כמה היו על האונייה במקור?

ת. שלוש מאות ועשרים [320]

ש. כמה ספגו את הפגיעה הראשונה?

ת. נידמה לי מאה וחמישים שמה. החבר הכי טוב שלי נהרג. היה קצין אחד שהיה בחור פנטסטי. יש לי תמונות שלנו, בחור נפלא.

יש לנו כנס, מתי, אני אגיד לך בדיוק מתי זה היה. ב-1982. היינו בארה"ב בשבתון, באינדיאנה, והם עשו את זה בויסקונסין, וכל הזמן הם בקשר. אני מקבל כל הזמן מכתבים וממש יחסים וכו' וכו'.

אנחנו, אני ואישתי הלכנו לכנס הזה, והיו שמה בערך, ביחד עם הנשים היו שבעים-שמונים איש. במוצאי-שבת הם עשו מין מסיבה גדולה מאוד, ארוחת ערב חגיגית עם הכל, מתלבשים יפה וביקשו ממני, מאד מעניין, מפני שאני גם עזבתי את הצי האמריקאי והלכתי לחיל-הים הישראלי והייתי - שמעו דברים על זה, ביקשו ממני לתת את הנאום המרכזי.

אני סיפרתי להם סיפורים, רציתי להראות, מצד אחד את הגבורה של הצוות שלנו. היו כמה דברים שהם עשו. לא על גבורה מלחמתית, אלא גבורת שכל.

ש. תושיה? אתה מכיר את המילה תושייה? זה למצוא פתרון ברגע -

ת. כן, בדיוק, בדיוק. הייתי אומר, שעדיין היינו במצב של חירום, כשאני באתי לחיל-הים לא יכולתי להשיג ציוד מודרני. היינו צריכים להבריח. אנחנו למשל קנינו, זה אחד הדברים שסיפרתי [בנאום] בקשר, המשדרים שהיו לנו, כאשני באתי לכאן, זה היה ממש זבל. זה לא, קודם כל זה לא היה צי ימי, זה היה צי "אירגוני" [מכיון שאת הציוד "אירגוני"], זה היה ציוד לטנקים הבריטים, למטוסים הבריטים, אבל לא מתאים בכלל, גם לא מבחינת העוצמה וגם לא מבחינת הבנייה. מישהו מצא, שהיו מוכרים משדרים ומקלטים גדולים, של המשחתות שאני היכרתי מהאוניה שלי מכרו את זה בחמישים דולר לטונה, כשכל משדר, עלה אז, בארה"ב, נידמה לי איזה עשרת אלפים דולר. אבל מה הם עשו? הם חתכו את כל השנאים, גנבו חלק גדול מה...

ש. מי?

ת. האמריקאים. כן. הם מכרו את זה לכל מיני אנשים שמוכרים ג'אנק. אנחנו קנינו, אני לא זוכר כמה טונות, קיבלנו איזה, אם אני לא טועה, חמישים-שישים משדרים מהסוג הזה.

ש. רגע, בוא נסדר את זה קצת. השתחררת ב-1946-

ת. כן, ב-1946-

ש. כי בעצם הייתי יכולה לשמוע את כל הסיפור, אני מפחדת שלא נגיע לחיל-הים.

ת. סליחה.

ש. לא, אותי זה מעניין. לא רציתי להפסיק, אני חושבת שזה חשוב לנושא הזה, לראות מאיפה באת, אני מדברת על אנשים שהיו ב"פלים", למשל, מאיפה הגעת לחיל הים.

ת. זה כבר, אני כבר אקשור את זה. רק רציתי להגיד, שבתוך הנאום סיפרתי את הסיפור הזה. אני אמצא לך את ה[נאום], כתוצאה מזה הם מאד התרשמו, עד כדי כך, שבמקום, במקום החליטו לעשות כנס, איפה? בחיפה. אני רוצה להגיד לך, שבשנה, נידמה לי לפני שנה, באו לכאן, לחיפה, עשרים ושלושה זוגות.

ת. טיילו בכל הארץ כמובן, ואני סידרתי בחיל הים, לעלות בנמל על כמה סטילים. הם מאד מאד התרשמו, ואני חייב להגיד, שבחיל הים קיבלו אותם בצורה יוצאת מן הכלל.

ת. אגב, רב החובל היה בין המשתתפים. הוא בא. אחרי המלחמה נשאר, ומאד התרשמו, מאד התרשמו מכל מה שהם ראו. זה היה איזה שהוא דבר מרשים.

עכשיו, איך שאני השתחררתי [מהצי האמריקאי], נכנסתי לעסק של החותן שלי, לזמן קצר מאד, לא רציתי, אבל יוצאים מהצבא ולא יודעים מה לעשות. הציעו לי את זה, ולא היו בנים אז אמרתי טוב.

שוב, אני אמרתי לך, יש לי רקע, רקע של יהדות מסורתית, או, בבית שמרו כשרות והלכו לבית הכנסת. אימי היתה המורה לעברית הראשונה בקליבלנד, שהיתה ילידת ארה"ב.

ש. מורה לעברית?

ת. מורה לעברית. וסבא שלי, מצד האמא בא מצ'כיה, הוא היה אחד מהציונים הראשונים, לפני הזמן של הרצל בכלל, הוא דאג לכך, ללמד את כל הילדים שלו, כולל הבנות, היו לו שלוש בנות ושני בנים, כולם למדו עברית. לא סתם תפילות, אלא עברית-עברית. יש לי ספר כאן של היסטוריה של יהדות ימינו, ושמה יש תמונה של עיתון, בעברית, בשפה העברית, של, שם העיתון היה "עולם קטן" ב-1906-, ואמא שלי היתה העורכת של העיתון.

זאת אומרת, אני בא מרקע ציוני חזק, והייתי אומר, לפחות בקנה מידה של ארה"ב, משפחה מלומדת, משכילה.

אני עד שנסעתי, הלכתי ללמוד, לא ידעתי שיש יהודים שהם לא ציונים בכלל. חשבתי שזה בא יחד. למה? מכיון שאחד הדברים המעניינים שקליבלנד זו אחת הקהילות החזקות ביותר בארה"ב. מבחינת התרמה למשל קליבלנד הכי מוצלחת. גם בחינוך יהודי. אבא הלל סילבר למשל, הוא היה רב בקליבלנד. הוא היה רב רפורמי, אז אפילו אצל הרפורמים היה מקובל להיות ציוני. לכן אני כל הזמן גדלתי על ציונות, זה חלק מלהיות יהודי בכלל.

שנית, אני חשבתי בכלל על מה שקרה לנו, ומה שקרה עם הגרמנים והכל, ואני אמרתי לעצמי, אני שרדתי, אני ניצלתי, עם כל מה שעברתי. כנראה לא לעצמי, אני חייב לעשות משהו. באותו זמן, אני לא יודע איך זה קרה, אבל פנו אלי, ואני התחלתי להיות פעיל בהסתדרות הציונית בפילדלפיה. ואפילו הייתי נשיא של הקבוצה של זוגות צעירים, גייסנו אותם וכו' וכו'. הייתי גם היו"ר של החטיבה של האנשים הצעירים יותר למגבית שמה, ופתאום, הגיע אלי יהודי בשם טדי קולק. קולק היה אז האחראי על רכש בארה"ב. כל המחותרת, הוא ישב בניו-יורק. פנו אלי וביקשו ממני להיות פעיל בזה בפילדלפיה. התחלתי לאסוף נשק, היה לי ממש מחסן של נשק בבית, בסוף הייתי ברשימה של ה-F.B.I., אגב, באותו זמן, הייתי עדיין קצין במילואים אצל האמריקאים, הלכתי לאימונים וכל זה. אני באתי לארץ באופן בלתי-ליגאלי.

ש. כן?

ת. עכשיו, אני קבלתי כזה פספורט סוף-סוף להגיע לכאן -

באותו זמן, היה אסור ליהודים, ליהודים אמריקאים, בגיל צבא, לגשת לארץ בכלל, ואני השגתי פספורט, עם סיפור שלם, שאני מייצג חברה אמריקאית בשויצריה, בצרפת, בענף הפרחים המלאכותיים, וכו' וכו'. כמה, ממש, אמיתי, וקיבלתי את הפספורט, אם את רוצה לראות אני אראה לך. לא בחותמת, אלא מודפס וחתום רשמי על ידי האשה שהיתה אז ראש ה-Passport division. (מקריא מאנגלית): "This passport is not valid to travel to or in Palestine" אסור לי לנסוע לפלסטיין. אגב, אני לא ביקשתי בבקשה לפספורט, לא כתבתי שאני רוצה להגיע בכלל לפלסטיין, אבל הם ידעו. הם ידעו כבר.

ש. הבריטים?

ת. האמריקאים. האמריקאים. קיבלתי פספורט אמריקאי.

ש. האמריקאים לא רצו שתגיע לכאן? חשבתי שהבריטים.

ת. לא, האמריקאים. לא רצו, החרומו אותנו. הם לא כל-כך שיתפו פעולה.

ש. עם מה שהיה היהדות פה? לזה אתה מתכוון?

ת. לא. לא. הם רצו להיות נייטרלים כאילו, אז אמרו, שיהודים אמריקאים, בגיל צבא, אסור להם לנסוע לפלסטיין.

ש. גם האמריקאים. חשבתי שהבריטים לא אישרו?

ת. לא. האמריקאים. לא, ואני באתי באופן בלתי ליגאלי.

ש. אז נסעת כאילו למקום אחר?

ת. כן. אז לזה יאמר לך, זה סיפור אמיתי, אז התחלתי להתעסק בכל מיני דברים. התחלתי להתעסק בקניות, לראיין מועמדים להיות טייסים וכל ענף של איסוף חומר, וגם נשלחתי, מישהו גנב את התכניות של הבזוקה, ואני נשלחתי עם התוכניות לקליבלנד לגייס כסף. גם למצוא את הציווד... שהיה נחוץ לייצר את הבזוקס האלו עם טיל כזה פרימיטיבי. עד שטדי קולק כבר ... שאל שאלה: תשמע, מה אתה עושה כאן? צריכים אותך שם. מקימים חיל-ים, וכניראה לפי מה שאני מבין, לא היו ישראלים, ישראלים ששירתו ממש בקרב ימי.

ש. ימי? R.N.-?

ת. כך אני מבין. אני אומר, לא היו, לא היו ישראלים [על אוניות קרב בצי הבריטי] הבריטים לא נתנו לעלות לאוניות שמה. הם כולם שרתו בחוף במספנות. יכול להיות על אוניות אספקה או משהו כזה. ככה אני מבין.

אז מאוד חיפשו קצינים יהודים, אולי יש לי קציני ים נחתים, יהודים, מארה"ב או מאנגליה שיש להם פחות או יותר נסיון קרבי, וטדי אמר: "שמע, אנחנו צריכים אותך!" ואני חשבתי מה אני אעשה שם? אני הייתי קצין זוטור הייתי סך הכל Lieutenant Senior Grade שזה מקביל לדרגה של סרן. ואמרתי אתה יודע כמה קצינים בדרגה שלי יש בצי האמריקאי? עשרות אלפים אולי, מה פתאם אני? אני הייתי בחור צעיר. זה כל-כך טיפוס. [אז טדי אמר:] "אם ניקח את כל הקצינים בחיל הים האמריקאי, בימי מלחמת העולם השנייה, ומהם נוציא אלה שבאמת שירתו בקרב באותה המידה שאתה שירתת, זה בכל זאת חלק יחסית קטן נכון?"

אמרתי, נכון. אני לא אשם בזה, שלחו אותי. לא התנדבתי. [טדי:] "לא, רגע אחד. אם ניקח מהם, כמה קציני קשר היו באוניות? ועוד אחוז יותר קטן, נכון?" אמרתי כן, זה נכון. [והוא] אומר: "מהם ניקח - כמה יהודים? זה עוד יותר קטן, בכל זאת אחוז קטן. מהם תיקח כמה שיש להם רקע ציוני, זה אחוז עוד יותר קטן, ואלה שיודעים עברית פחות או יותר (ואני ידעתי קצת עברית), זה [אחוז] עוד יותר קטן, כן? כן. אם נקח מזה אלה שילכו אם אנחנו קוראים להם, זה אתה! אנחנו יודעים, שאתה לא הטוב ביותר", מפני שאני אמרתי, זה כמו, משה רבנו שאמר לקב"ה, מה אתה רוצה מהחיים שלי? אני לא מסוגל. אז הוא אומר: "אין לנו מישהו אחר".

אז אמרתי, זה ככה בקשה שאתה לא יכול לסרב לה. אז אמרתי אנחנו נלך.

בתולדות הצי הישראלי, אני חייב להגיד לך, שאנחנו באנו, בלתי ליגאלי. שלחו אותנו לצרפת.

ש. זאת אומרת, קודם מארה"ב לצרפת?

ת. כן. באניה. היינו צריכים להגיע באניה עם עוד קצין אחד אמריקאי, שהוא עכשיו נפטר לפני שנתיים, סונדר פינרד ואני עזבתי את הבית בשקט בבוקר, באופן סודי, כי אנחנו לא רוצים שאף אחד ידע שאנחנו עוזבים את הכל.

הלכתי בחזרה לקליבלנד, להגיד שלום להורים שלי. אני מגיע לשמה, כמה שעות אחרי שהגענו, קיבלתי טלפון מהקונסוליה, משרד הבטחון בניו-יורק ואמרו לי: קיבלנו מברק מגרשון זאק שלא רוצים בעלי המקצוע האמריקאים ההם, לא נקבל אותם, לא נשלם להם. שום דבר.

אז שואלים אותי, מה לעשות? אבל אנחנו רוצים אותך בכל זאת. ואני חושב שהוא לא היחיד שקובע, והם צריכים אותך, אז תבוא מיד לניו-יורק. אני חזרתי אישית לניו-יורק, ובניתיים, דרך הקשרים שלי עם ההסתדרות הציונית, דיברתי איתם אישית, זה היה בסוף 1948. עד אז היו כל מיני, אני הייתי צריך לנסוע

כבר באוגוסט 1948, אבל עשו את כל הסידורים, וכנראה הוא (גרשון זאק) כל הזמן ניסה לעצור את העלייה שלי.

אני הגעתי לשמה, ולפני שאני פתחתי את הפה, טדי אמר, אין לך מה להגיד. הנה, צ'ק, בעד עשרת אלפים דולר, פיצויים, מפני שהיינו צריכים לזרוק את הגיובים, אצלי זה לא היה כל-כך קשה מפני שאני עבדתי אצל החותן שלי, אבל סנדי פינרד עבד בחברת Dupont הוא התפטר מהעבודה שלו. אז [טדי אמר]: הנה צ'ק של עשרת אלפים דולר תעשו מה שאתם רוצים. אני מבקש מכם לנסוע בכל זאת.

אמרנו טוב. עלינו לאוניה א.ק. 'אמריקה' עם הילדים שלנו, שאני כבר אמרתי, אני לא נוסע בלי המשפחה. זה מה שעייב אותי בסופו של דבר, אני כבר היכרתי את הישראלים טוב מאד, אמרו שאנחנו נביא אותם אחר-כך, אני ידעתי, שברגע שאני שמה, אז, נחכה.

נתנו לי שם של צביקה או משהו כזה, טלפון בפריז. אמרו לי גם שמישהו יקח אתכם מהאוניה. יוביל אותכם ילווה אותכם לפריז.

איכשהו, אני לא יודע, קניתי בכל זאת כרטיסים בעצמי, ברכבת מלה-הברה (Le-Havre) לפריז

סוף קלטת צד א' תחילת צד ב'

קלטת צד ב' החל מ-000-

בלה-הברה לא הופיע המלווה וכשהגענו לפריז טלפנתי ל"צביקה" אבל לא היתה תשובה. לא ידענו מה לעשות בכלל. היה מזל שאני מדבר צרפתית. אף אחד לא עונה בכלל. אז מצאתי מלון טוב מאד לקחתי את המפה ואח"כ התקשרתי למספר הזה, הו, כן. זה המקום הזה. אבל לא יודעים עליך בכלל. מי אתה? מה אתה? אבל אם אתה פה, תבוא למשרד.

אני בא למשרד, לא שמעו עלי בכלל, פתאום מתחילים לחפש בתיקה, בתיקה מוצא איזה מברק, שאנחנו באים, שאני איש חשוב לחיל-הים, צריכים לעזור וכו' וכו'. שמעו את הפקיד - לא עשו שום דבר. ואמרו לי, טוב, אתה צריך להגיע לארץ, בסדר, צריכים לשלוח אותך דרך האוניה הבאה שמפליגה ממרסיי, עוד שבועיים, 10 ימים, משהו כזה. עד אז תשאר בפריז.

אני אקצר קצת את הסיפור. להעביר אותנו למלון אחר וכו' וכו', אני השתגעתי כבר, אמרתי אם לא פגשתם אותנו, אז לפחות אני אשאר באותו מלון. כעבור, שלושה-ארבעה ימים, מקבלים טלפון, קיבלנו מברק, צריכים אותך בארץ מיד! ויש רכבת לגינבה הלילה, שמה אתה תפגוש, מישהו יפגוש אותך ויעלה אותך למטוס. בסדר, אגב, באוניה בדרך מארה"ב לפריז היה איזה שהוא בחור אמריקאי שתמיד שאל: לאן אתה הולך? הייתי ככה מתחמק מלענות. אני מגיע לרכבת, מי יורד מהרכבת בגינבה? אותו איש, הייתי בטוח שהוא מה F. B. I - והוא רודף אחרי. אני מגיע לגינבה בבוקר, קר מאד, הבנות, זה היה בתחילת החורף 1949, אף אחד. חוץ מהבחור הזה.

אז הוא אומר לי, תשמע, לאן אתה באמת נוסע? אז הייתי כבר גמור, אמרתי לארץ, התחלתי לספר לו. הוא אומר, חשבתי כך, אני טייס, מתנדב, מח"ל, הלכתי הביתה לפגוש את ההורים שלי או לבקר את ההורים, ואני יודע למי להתקשר. שב פה, תכנס למסעדה, ואני אביא אותו.

ש. הוא כבר הכיר איך זה עובד.

ת. כן, כן, הוא בא עם האיש הזה ואומר: לא שמעתי עליך בכלל, לא הודיעו לי, יש באמת מטוס שטס הלילה, בחצות, אבל אין מקומות, ותצטרך לשבת בגינבה, הוא השיג לנו איזה שהוא מלון. אני הולך משם, היינו עייפים נורא, כעבור שעה, טלפון מצלצל: תשמע, קיבלנו מברק, אתה צריך להיות מחר שמה כבר, אנחנו הורדנו כמה אנשים מהמטוס, אתם תיכף תביאו מיד המזוודות, מפני שאנחנו עוד צריכים לשקול אותן וכו' וכו'. זה היה דקוטה כזה, בלי אוויר, חמצן, בלי חימום בלי שום דבר. עלינו מעל האלפים. הבנות צעקו ככה, מכאבים. זה היה ממש גועל נפש. 17 שעות משוויצריה לארץ.

אני מגיע לארץ - [ויש לי מכתב, שאומר, שוב, אני איש חשוב לחיל-הים, וצריכים לעזור לי. אומרים: מה פתאום? ונתנו לי ויזה של עולה, על חתיכת נייר, מכיוון שלא רצו להכניס ויזה לארץ, את הפספורט-שלי, מכיוון שהייתי בלתי ליגאלי. ברגע שראו את זה, רצו לשלוח אותי למחנה עולים. אמרתי: מה פתאום? התחיל ויכוח שלם שמה, אני אומר לך דניאלה, לו היה המטוס באותו זמן חזרה כבר הייתי עולה על המטוס הזה. עד שפתאום ראיתי איזה שהוא קצין מהצבא, צעיר, נגשתי אליו ואמרתי, אולי תעשה לי טובה, תקרא את המכתב הזה, הוא קרא את המכתב הזה. למזלי, לא היה לו שום קשר עם קשר, חיל הקשר או משהו כזה, אבל היה לו חבר שהוא היה קצין קשר של חיל-הים ביפו.

ש. אתה זוכר את השם?

ת. כן, עזרא זלטופולסקי. עזרא היה בסוף קצין המבצעים שלי. זלטופולסקי.

ש. איפה הוא שירת? ביפו?

ת. ביפו. בסיס חיל-הים ביפו. הוא התקשר בטלפון, ועזרא, שהיה בחור די ער, אמר, תשמע, את השם אני לא יודע, אבל שמעתי שמועות, [צוחק] שצריך להגיע איזה אמריקאי, בעל מקצוע להיות קצין הקשר, אז התקשר עם חיל הקשר ועם חיל-הים ונראה מה שהולך.

כעבור איזה חצי שעה, פתאום הכל הסתדר! הזמינו אותנו לשתות והכל, ממש שלחו שיירה של מכוניות לקחת אותנו, אחד עם המזוודות, אחד עם הבנות, אחד בשבילי. לקחו אותנו קודם כל למרכז חיל הקשר, ליאן שהוא היה קצין הקשר ראשי של צה"ל באותו זמן, פגשתי אותו ביפו. אחר-כך הביאו אותנו לחיפה, ואני יכול להגיד לך, שמו אותנו בבית-מלון "כרמליה", הוא היה זיפת אפילו אז. למחרת בבקר כבר הביאו אותי למפקדת חיל-הים.

ש. מלון כרמליה היה זיפט אפילו אז?

ת. כן, אפילו אז. והבטיחו, על פי החוזה שלי, הייתי צריך לקבל איזה דירה בשביל המשפחה. היינו שמה שישה שבועות במלון הזה, ובסוף, אני שילמתי את החשבון, חיל-הים לא שילם. זה סיפור.

ש. איך אתה הרגשת עם כל הדברים האלה?

ת. אני לא יודע. [הייתי] צעיר. ואחרי שישה שבועות נתנו לנו דירה, איפה? לא במקום כפי שדובר, [אלא] בוואדי ניסנס.

ש. לא פחות, רכוש נטוש

ת. כן. רחוב קיסריה מס' 19, ליד מוכלס שמה. אחרי "בית המלח" שמה, שהיה במוכלס, רחוב חורי. שמה גרנו שנה. עם פתיליה ובלי מים חמים. לא להאמין. נכון?

אני באתי לחיל-הים. מיד נכנסתי לעבודה. למחרת כבר.

ש. נכנסת לעבודה במחלקת קשר, מה שהיה אז?

ת. לא. היה בחור שהיה ממלא מקום ושמו אלי זוהר.

ש. כן. ממלא מקום למה?

- ת. הוא היה ממלא מקום של איש חיל הקשר, שאז, דניאלה, הקשר היה משהו מאוד ארעי, באותו זמן, כל אלחוטאי בכל האוניות, כולם היו כאילו עולם לעצמם. כשהפליגו...
- ש. כלומר? באופן מעשי מה זה אומר, שהם היו עולם לעצמם?
- ת. הם לא היו, הייתי אומר, באופן תפעולי, מבצעי, למעשה תחת הפיקוח של רב-החובל של האונייה. פני שהם יצאו לאיזה שהיא פעולה, הם ביניהם ישבו ועשו מה שנקרא כזה הסכם קשר, שרב-החובל לא היה מעורב בזה. הם היו קיימו את קשר ביניהם, זה היה מסלול מאד מאד פרטיזני. מאוד פרטיזני. כמעט ולא היה רד"ר, לא היה מכ"ם. היו כמה אוניות קטנות שהיו עם מכ"ם. אבל, שוב, לא דבר מפותח. גם ציוד מתאים לא היה.
- ש. אלה שהיכרתם היה להם רקע? היו מה"פלים"?
- ת. רוב רובם מה"פלים". רוב רובם. חבר'ה צעירים מאד. בנים, או בנות. היו הרבה מאד בנות אלחוטאיות, שלחו אותן לים באותו זמן. כן. משמר החופים, כן, היו כמה בנות בריונות,
- ש. איזה שם?
- ת. היו טיפוסיות כאלה. העיקר התחלתי לעבוד. מיד כראש העסק, כאזרח.
- ש. בבסיס?
- ת. כן. בבסיס.
- ש. בנמל?
- ת. לא. לא. לא. היינו בסטלה.
- ש. כאזרח עובד צה"ל?
- ת. כן. אזרח עובד במשרד הבטחון. אבל אני פעלתי כאיש צבא. כעבור כמה חודשים, ואז שלמה שמיר, בעצם, פול עזב [הפסקה בשידור..]
- שכתוב בפירוש, אדון רוזנברג, מר רוזנברג. יש לי אפילו מכתב כזה, שקראו אותנו - אחד באנגלית, אחד בעברית - פול לא ידע עברית בכלל. הוא עדיין לא מדבר חופשי [עברית]. [דניאלה ודיק מדברים ביניהם קשה להבין]
- ש. נורא מעניין העניין של השפה.
- ת. כן, היו תמיד, כל עוד שהוא היה שם, היו קשיים של השפה. רוב הדברים התנהלו באנגלית. כעבור מספר חודשים, זה ביוני-יולי, שלמה שמיר כבר החליט, בעצם, מוניה מרדר כבר נכנס לכמה שבועות להחליף את פול, והוא היה ככה, זמני. היה פקק, ואחר-כך בא שלמה שמיר, פיסטוק.
- ש. איך?
- ת. קראו לו פיסטוק. ואחרי כמה זמן הוא פנה אלי, הוא אמר, שאני איכשהו מצליח, הוא פנה אלי והוא אמר, תשמע, אתה מכיר את הישראלים. אתה יכול להביא לנו תועלת בתנאי אחד, שאתה תתגייס ותהיה קצין. מכיוון שהישראלים לא מקבלים עצות מישהו מהצד. אתה חייב להיות מפקד שלהם, ואז תוכל באמת לעשות מה שאתה רוצה. אני פחדתי באותו הזמן, מכיוון שעדיין הייתי רשמי קצין במילואים בצי האמריקאי.
- ש. בעצם, לא היית אמור להיות פה בכלל.
- ת. כן. כתבתי מכתב התפטרות לצי האמריקאי וכו' וכו', יש לי כבר ילדים וסיפורים כאלה, שאני זמנית מחוץ לארה"ב, לא יכול למלא את ההתחייבויות שלי וכו' וכו', ובאמת, כעבור זמן קיבלתי מכתב, הם מקבלים את ההתפטרות שלי בסדר, בלי בעיות, ואז הרגשתי יותר חופשי והתגייסתי.
- קיבלתי דרגה מיד, התחלתי כרב-סרן או כרב-חובל. אז.

- ש. יותר גבוה ממה שהיה לך בצי האמריקאי?
- ת. דרגה אחת יותר. הייתי סרן. קיבלתי רב-סרן. כעבור איזה חצי שנה, פחות או יותר, פחות אפילו, קיבלתי העלאה לדרגה של סגן-אלוף. מכיוון שלא היה דרגות בין סגן אלוף לאלוף. לא היה אז.
- ש. והגדרת התפקיד שלך אז היתה?
- ת. מפקד יחידת אלקטרוניקה וקשר ואז עשו את זה ליחידה שלמה. למשל, כל בתי-הספר, כל תחנות המכ"ם בארץ, שאני הקמתי אותן, בסופו של עניין, אני הייתי המפקד של הקבוצה שהקימה אותם. המחשבים, המעבדות, שהתעסקו בציוד, הכל. איחדו את זה ליחידה שלמה של חיל הקשר, תחנות הקשר בחוף וכו', ואני הייתי המפקד של כולם.
- ש. שאני אבין, קודם היו כל מיני יחידות קשר, שפעלו כל אחת בנפרד
- ת. כן כל אחת, כן. שלמה שמיר המטרה שלו, לעשות סדר, לאחד את יחידות הקשר הנפרדות המפוזרות בכל הארץ בכל חיל-הים, בכל הארץ.
- ש. בכל הארץ, קשר, לחיל קשר
- ת. אלקטרוניקה, ימי.
- ש. ימי?
- ת. ימי. זאת אומרת, הייתי אחראי באופן מקצועי על כל האנשים של המכ"ם שבאוניות, באופן מקצועי.
- ש. אז נכנס אלחוט דיבור?
- ת. לא רק אלחוט דיבור, ציוד חדש לגמרי. אז נכנס ציוד חדש. קנינו מכ"ם חדש,
- ש. עם יחידות מכ"ם חדשות? מכ"ם חדש זאת אומרת? לכל
- ת. לכל אוניה.
- ש. לכל אוניה, יחידות. ציידתם -
- ת. כן. נוסף לזה אני אז קיבלתי מינוי -
- ש. כל זה ב-1949?
- ת. כן. הכל ב-1949. קיבלתי מינוי להיות חבר, מהרמטכ"ל, יש לי את העדויות, חבר ועדת הקשר והאלקטרוניקה והמכ"ם הארצית.
- ש. אהה. אבל לא קשור רק לחיל-הים?
- ת. לא. כולם, חיל האוויר, חיל-הים. כולם.
- ש. היה לך קשר עם אנשי הקשר בחילות האחרים?
- ת. ודאי היה. אנחנו היינו חברי הוועדה. אחר-כך קיבלתי מינוי, להיות היו"ר של תת-ועדה של מכ"ם, של כל החיילות בארץ. אני הייתי היו"ר של הוועדה הזו. אחד מהתפקידים הראשונים שלנו זה היה להקים מערכת אזעקה נגד כל, או מתקפות מהים, או מהאוויר. לכן, אחד הדברים שאני הקמתי ז.א. אנחנו בנינו, זה המערכת התחנות רד"ר, אחת בראש הנקרה, אחת כאן בסטלה, אחת באולגה, בגבעת אולגה. אחת ביפו. זאת אומרת שיכולנו להשקיף על כל החוף. וגם לבנות מערכת קשר בינינו, ובין חיל האוויר ברמת-דוד וכו' וכו'.
- ש. .. לא היה
- ת. לא. כל אחד עשה משהו. לא ידעו. באותו הזמן גם אני נשלחתי, יצחק רבין היה מפקד קורס מג"דים, ואני נשלחתי לתת שם סידרה של הרצאות על הקמת קשר משולבת, בין חיל הים ובין החוף ובין האוויר. להתכונן, לפעולות משולבות. עד אז עוד לא היו כל זה.

- ש. הניסיון שלך מהמלחמה
- ת. דווקא היה. בדיוק. אני הייתי בפעולות כאלה.
- ש. זה היה במסגרת מבצע ימי הלימוד של שלמה שמיר? ההרצאות האלה? היה דבר שקראו לו, "מבצע ימי הלימוד" של שלמה שמיר.
- ת. לא. לא. זה היה קשור לקורס מגדים, בכלל. למשרד הבטחון. ממש. אז, שם היכרתי את רבין, וכתוצאה מזה אנחנו עשינו את הפעולה המשולבת, הראשונה, נידמה לי, בתולדות חיל-הים, זאת אומרת, באימונים, שהורדנו גדוד של טנקים וחיר על יד אשקלון. מיד צפונה לעזה.
- ש. חיל-הים?
- ת. חיל-הים. חיל-אוויר. הגיעו כבר הנחתות, ועשינו פעולה. היו צריכים גם להשיג קשר
- ש. בשנת 1950?
- ת. ב-1950, זה היה נידמה לי. כן. ממש ציוד הקשר המתאים, כדי שנוכל להיות בקשר כל הזמן עם האוניות, כלומר הסיירות, הנחתות שנוכל להיות בקשר עם האווירונים וגם הפגזנו. אני זוכר שהיה אפילו אונייה-בן-גוריון- עשינו הפגזה ככה יחד עם פגזים אמיתיים. והוא שאל שאלה כזו, כמה עולה פגז? אני אמרתי, עשינו עוד שתי פעולות...
- ש. בן גוריון ממש השתתף, היה? בתור המשקיף אבל הוא הצטרף.
- ת. כן, בתור המשקיף.
- ש. אתה הרגשת הבדל, שמת מדים, הרגשת באמת הבדל ביכולת העבודה שלך?
- ת. להגיד לך את האמת? אני לא זוכר שהיה הבדל. אני הסתדרתי איכשהו עם החברה. אולי, אולי האחרים, אם בכלל, הם התייחסו קצת יותר בכבוד.
- הייתי צריך להוכיח את עצמי כל הזמן. כל הזמן. היה לי מזל בכמה דברים, מזל, איכשהו להוכיח את עצמי. אחד, התחילו אז ורצו להוריד סיירות, משמר החופים משהו כזה, לאילת. זה עדין היה ב-1949- אני חושב, ולא היה קשר, רצו שיהיה קשר בין האוניות האלה ובין הסיירות האלה ובין הבסיס שלא היה אז, ובין חיפה. היו כמה אירועים שמה, אסונות בסביבות אום-רשרש שמה והקשר בין אילת או אום-רשרש
- ש. קשר של תאונות לא של מלחמה?
- ת. היו אירועים עם הירדנים. קרביים כמו שיש לנו היום בלבנון, והקשר היה צריך להיות בין אום-רשרש וואדי ג'יראפי ובין וואדי ג'יראפי לעין חוסוב [?] מעין חוסוב לבאר-שבע ומבאר-שבע לחיפה, ואם רצית איזה שהוא דבר מיד, אז זה לא היה אפשרי. אז שלמה שמיר רצה ממני אם יש אפשרות להקים קשר ישיר. עם הציוד שהיה לנו.
- ש. לא נתנו ציוד חדש
- ת. זה היה עם הציוד הזיפתי. אני ישבתי עם אחד, היה דרום אפריקאי, טד רוסאק Ted Russak שמו, מאד מוכשר, מאוד...
- ש. מה היה תפקידו?
- ת. קצין טכני ראשי
- ש. קצין טכני ראשי, אצלך?
- ת. כן. הוא בא אלי אז, אגב, האנשים היו עוברים מחיל לחיל בלי שום בעיות. אנשים ממש באו אלי מחיל אוויר ואמרו אנחנו רוצים להיות בחיל הים. זה היה מאד ארעי, מאד נוזל. אז רוסק אמר, הוא חושב שכן, ותיכננו איזה שהיא פעולה, ירדנו, אני ירדתי יחד איתם, עם הקבוצה, שני קומנדקרים, עם שתי

משאיות חמישה טון, GMC זהו, ואנחנו ירדנו עם קבוצה של עשרים איש. כיוון שלא היה כביש באותו זמן, היינו צריכים לנסוע במדבר, ירדנו דרך מעלה עקרבים והמורה דרך שלנו היה אמנון לין.
 ת. אמנון לין היה מורה דרך שלנו, ולקח לנו להגיע לאילת, עד שלושה ימים עד שהגענו לשם והתחלנו להקים את התורנים, לא היה חשמל שם בכלל. אז היינו צריכים, הבאנו גנרטורים, וארבעה נשרפו מהחום, והחול וכל זה, אחר כך אני חזרתי עם אמנון וקומנדקר אחד, ועוד גנרטור, בסוף, הצלחנו ליצור את הקשר הישיר

ש. כמה זמן לקח לנסוע מחיפה לאילת?

ת. שלושה ימים. לא היה כביש בכלל. אנחנו שקענו בחול, על הגבול הירדני, אני פחדתי. שאנחנו לא נצא מזה עד חצות הלילה. היו פרופסורים או מהטכניון או מרחובות, דר. דוסטובסקי. עכשיו, .. בגלל ההרים, בגלל כל מיני סיבות. טוב, אנחנו עשינו את זה. זו היתה הצלחה גדולה מאד.

ש. באופן מעשי איך זה היה? הקמתם גנרטור, תורן

ת. גנרטור, תרנים, חיפשנו תדר מתאים להגיע, לקפוץ ליונספירה ולהגיע לחיפה. הקמנו את הקשר הזה. היה קשר.

ש. דיבורי?

ת. דיבורי. דיבורי. אשתי ירבה כאן, בסטלה מאריס, שמעה אותנו בערב הראשון שהצלחנו להקים את הקשר. זה היה דבר, משהו מיוחד. מה עוד אני יכול לספר לך? תיכף אני אראה לך. פעולה, זו היתה פעולה אחת.

פעולה שנייה: התחילו לשלוח אוניות, לא רק מהחופים, אלא רחוק יותר. למרסיי, למשל. ואז היה בעיה של להקים קשר במרחקים לא של מאה ק"מ, אלא ממש קשר למרחקים ארוכים יותר. בסוף אפילו שלחו אחת מהפריגטות נידמה לי ששלמה אראל היה רב-החובל, והניסיון היה, אם אנחנו נוכל להקים קשר, כל הדרך לארה"ב, עם הציוד שלנו. יש לי מברק, תיכף, הוצאתי את זה. [הפסקה] זה קצת היסטוריה. אחר כך עוד פעולה אחת שעשינו, רצו להתחיל להכנס למפרץ דרך, עקבה, אבל גם דרך שארם.

ש. לתעלת סואץ?

ת. לא. לא יכלנו. מסביב דרום-אפריקה. אז מה עשו? שלחו אלחוטאי ועוד אחד, שני אלחוטאים משהו כזה, באופן סודי והעלו אותם כאילו נוסעים על איזה אונייה יוונית. אם אני זוכר נכון, או שרב-החובל ידע עליהם, או שלא. מישהו ידע, אבל זה היה סודי ביותר. פחדו מהערבים וכל זה. והניסוי הזה היה לראות, באיזה מידה נוכל להקים קשר איתם, לניירובי, מומבסה משהו כזה, עד שיגיעו לאילת. עם ציוד מאד מאד קטן וכו'. וכמובן ובאופן סודי ואת זה עשינו. היינו בקשר איתם

ש. מה הטווח המקסימלי?

ת. הטווח המקסימלי היה, כמה זה? 5,000 ק"מ, יותר. יותר. אלפי קילומטרים, עד לדרום-אפריקה. בין דרום אפריקה לחיפה. האוניה כל הזמן היינו בקשר איתם, פעמיים ביום. בדקנו תדירויות מתאימות יותר וכל הבעיות, רצינו לראות באיזה מידה זה היה אפשרי בכלל. וזה הלך.

היה לי עוד דבר שאני חייב לספר, ושזה בנה לי את הקשר עם שלמה שמיר. קיבלו איזה רעיון להעביר את כל ציוד הקשר והאלקטרוניקה, שהיה ברחוב יפו באיזה שהוא חנות, גם ברכוש נטוש שמה, בין, על יד דרך הציונות שמה ומישהו עלה על הרעיון, להעביר את המעבדות מהמשרד באיזה מקום וכל הציוד, וכל

הציוד של חיל-הים לרכז בנמל חיפה. ופינו כמה מחסנים שמה, ואני קיבלתי פקודה, שביום מסויים, אנחנו צריכים להעביר את כל הציוד שיש לנו במחסנים: רדיו, מכ"ם, להעביר את זה לשם.

הקצינים הטכניים של היחידה שלו אמרו, בשום פנים ואופן לא. הם בדקו, אני שלחתי אותם לבדוק, רטוב שמה, יש עכברים, יש כל מיני דברים, זה יהרוס את כל הציוד. הציוד היה, לא יכולנו להשיג. אז אני אמרתי לשלמה, זה לא ייתכן. זה לא מתאים. ככה קיבלנו הוראות, ואנחנו, ככה זה יהיה. וביום שבת זה אנחנו שולחים סבלים ומשאיות ומעבירים את זה - זו הפקודה.

כבר אז למדתי להיות ישראלי קצת. אני כבר אמרתי למחסנאי הראשי שלי, קצין אפסנאות שלי, שמו היה יעקב רובינגר. אמרתי: יעקב, קח את המפתחות של חיל-הים?

ת. כן. קצין אפסנאות של יחידת אלקטרוניקה, אנחנו היינו, יעקב רובינגר, בחור מרומניה, אמרתי: יעקב, תנעל את כל המחסנים שם, עם כל המפתחות ותסתלק. אני לא רוצה לדעת איפה אתה בכלל. אם יבקשו ממני איפה אתה אז אני לא יודע, אני יכול להגיד אני באמת לא יודע. ככה עשינו.

זה היה בשבת, רצו להעביר את זה אגב. ביום ראשון, אני מקבל צלצול משלמה, שלמה מתחיל לתת לי מנה. מה עשית? אתה לא יכול לעשות דבר כזה. תדע לך שביום שבת הבא, והפעם אתה תעשה בדיוק מה שאני אומר לך, לפי ההוראה.

נידמה לי שזה היה ביום שלישי, אני נסעתי לעתלית, היה שם בית-ספר לחיל-הים, שמואל טנקוס היה המפקד של בית-הספר, וגם היו קורסים בקשר, הלכתי לבקר שמה. הלכתי, והיה לי גי'פ, בדרך חזרה לחיפה, אני רואה, מעופף, ענן של עשן שחור מהמקום, פחות או יותר, של הנמל. אמרתי לנהג שלי, בוא תיסע מהר מאד. הגענו לשמה, מה, מה נשרף? המחסנים של חיל-הים.

ש. זה שהייתם צריכים להעביר?
ת. כן. אבל היו כבר חלק שהעבירו. אבל לא ציוד הקשר והאלקטרוניקה. היה נזק של חמישה מליון דולר. את מתארת לך? אסון גדול מאד. שלמה היה עם הסגן שלו, או השליש שלו, ברוך אמיר. וקודם כל תדעי שבחיל הים האמריקאי, לימדו אותנו במשחתות, שהסכנה הגדולה היא לא פגזים, זה אש. שריפה. עשרות אלפים של, של פחיות, של פחים, של דלק, זה נשרף [דליק] זה ממש, שלחו אותנו, כל פעם שהיינו חוזרים מאיזה שהיא פעולה נשלחנו ליום אחד לבית-ספר לכיבוי אש, לכיבוי שריפות.

אני עברתי כל כך הרבה, אני לא זוכר כל כך הרבה פעמים שעשיתי את זה, תמיד היו המדריכים היו אקס-פיירמנים, שגייסו אותם, הם לימדו אותנו. קודם כל לא לפחד. איך לנשום. איך לטפל בזה. אני באתי לשמה [מחסני חיל הים בחיפה] ואני רואה, שקודם כל החיבורים הם לא מתאימים. חיבורים של אחד של ארבעה צול, אחד של חמישה צול, אין חיבורים מתאימים, הם לא ידעו איך לטפל בזה. הם רצו התרוצצו ניסו לכבות את השריפה, ואחד הדברים [למשל] אם זה מכסה בוער, תעזוב את זה, תנסה לקרר עד כמה שאפשר משהו יותר קרוב, כדי למנוע, כי בזמן שזה בוער אתה לא יכול לעשות שום דבר. לא יכול לעשות שום דבר.

ואני התחלתי ממש, ממש נכנסתי לעסק הזה, והתחלתי, לא הייתי גיבור בכלל, לא רוצה שזה יצא ככה בסיפור, אבל לפחות ידעתי משהו לעשות.

פתאום אני רואה, ככה, בפינה של העין שלי, שלמה וברוך עומדים בצד, ומסתכלים. החומר היחידי שלא נפגע כמעט היה החומר של הקשר.

ש. רגע, היה כבר קצת

ת. לא. שום דבר, אני סרבתי [להעביר], זה היה עדיין ברחוב יפו.

ש. זה היחידי שלא נשרף?

ת. כך אני זוכר. מאז דניאלה, אני יכול להגיד לך, שאם אני אמרתי, את רואה שמה? זה אדום שם בשמים, שלמה שמיר היה מאמין, זה עזר לי בסוף להרבה דברים. בין היתר בנינו. שינינו את כל התוכנית של הקשר, לקשר במודל משוכלל יותר, קיבלנו ציוד משומש, הרוס, ואני אחזור עכשיו לגבורה של החברה הצעירים שלנו, והקמנו תחנת שידורים הכי חזקה שהיתה לנו, שקיבלנו מחיל הים האמריקאי, אלה שקנינו, 50 דולר לטונה, היו בעוצמה של 75 ואט למורס, ו125- עד 150 ואט לדיבור, משהו כזה. אלו היו משדרים עבור אוניות - במיוחד פריגטות.

קנינו גם משדר אחד של 2 קילו וואט, משהו גדול, עבור תחנה מרכזית בחוף. אבל מה? האמריקאים חתכו את כל הקשרים. וכל הקשרים היו מנותקים לגמרי, ולא היו שום [חברות], לא למאה שקיבלנו, שקנינו במאה חמישים דולר לטון, ולא לגדול, לא היה לנו שום חוברות. בלי שירטוטים בכלל. הרעיון שקנינו אותם [המשדרים עבור האוניות] היה, אולי, נוכל מתוך חמישים להוציא שניים-שלושה. לחבר אותם יחד. עם הגדול הזה זה עלה לנו כל כך מעט כסף אז חשבנו - אולי.

אני חייב להגיד, זה לכבוד החברה שלנו. צעירים, בני 18, בני 19, שעשו את העבודה, כמובן תחת פיקוח של הממונים עליהם של בעלי ידע, שמתוך 50 נידמה לי, בקבוצה הראשונה, סידרו לפחות 25-30 שלמים שעבדו, והצליחו גם לשפץ את הגדול הזה. אז כל הקשר היה בפלנורט (PALNORTH), במחנה הצבאי של הלגיון הערבי פעם, על יד סטלה, זה היה מנזר שמה. אנחנו עשינו סידור, שבנינו תרנים על-יד מחנה העולים באחוזה, אחרי אחוזה שמה, שעדיין יש שמה,

ש. בקצה רחוב איינשטיין.

ת. שאנחנו בנינו את זה שמה, מאחר וזה היה מקום גבוה ופתוח. והקשר ממש, היה ברמוט קונטרול, (remote control) מסטלה מריס, כלומר האלחוטאים ישבו בסטלה. דרך כבל והכל. זאת אומרת זה היה דבר כבר די משובח, לפחות בשבילנו. אז היינו צריכים לעשות סידורים חדשים, תכניות קשר חדשות, בלי להיכנס לכל הדברים האלה שהיו צריכים לעשות. היינו צריכים להתחיל מחדש. המניואלס Manuals שאני הבאתי איתי מחיל הים האמריקאי.

ש. תיארתי לעצמך?

ת. שום דבר, שום דבר. אבל אני לקחתי מה שיכולתי.

ש. הרגשת שתצטרך. [יש הפרעות ולא שומעים]

ת. על התחנה בפלנורד, בתחנת השידור היה אחראי קצין בשם צבי סנסור וסגנו היה עוזיה גליל. עוזיה היה הסמל. אני העליתי לסגן או משהו כזה. עדין הוא לא סולח לי, מפני שפעם הלכתי לשמה לעשות ביקורת ומצאתי מלוכלך ולא מסודר, ונתתי לו רפורט. והוא עדיין הוא הזכיר את זה כמה פעמים, אפילו קצת לא בצחוק,

אז היינו צריכים להתחיל משהו מחדש, אני חייב להגיד, שבזמן שאני עזבתי לפחות היה משהו מסודר. פרימיטיבי אין מה להגיד. אבל מה שהיה בהתחלה, הבדל בין יום ולילה. היו חבר'ה כמו, אני זוכר, שוב, חוץ מעזרא, צבי רוזנר היה האחראי על המעבדה

ש. קצין?

ת. האחראי על המעבדה וכל הציוד הטכני. צבי רוזנר.

היה יהודי בשם צבי צנסור, שהוא היה המפקד של כל תחנת השידור.

ש. כל תחנות השידור?

ת. לא, הגדול המרכזי. הוא היה בעצם ממונה על עוזיה גלילי. היה בחור בלגי קצת מוזר, אבל מוכשר.

ש. הוא היה מפקד תחנת השידור איפה?

ת. קראנו לזה פאלנורד בסוף איינשטיין. בחור בשם דני שפיצר היה אחראי על הרדאר בסטלה.

ש. ואלי ג'ברוצקי ?

ת. הוא היה נהג שלי. זה סיפור בפני עצמו. מתוך קוריוז, הייתי אחראי, בין היתר, על הטלפונים בצפון. לא היו מספיק כבלים, לא היו מספיק קווים ותמיד היו צרות צרורות עם הקשר. ואני פניתי ופניתי שיתקנו לי עוד כבלים, מה שאני יודע על טלפונים, זה להגיד שלום, תודה, וכו' וכו', היה לי בחור שהוא היה איש מהטלפונים מתקופת המנדט בשם דב כוכבי והם בנו לנו מין תוכנית מה לעשות כדי שנוכל לשפר את התקשורת הטלפונית. אני, מגיש בקשות לציוד - לא מגיבים. לא נותנים לנו. יום אחד אני יוצא עם החבר'ה שלי, נו? מה לעשות? אחד אומר לי, אתה רוצה להשיג באמת את הכבלים?. אמרתי כן. הוא אומר, אתה עברת פעם על יד פראדיס, על יד זכרון, שם בשדות, ואתה רואה את הגלילים של הדואר. אמרתי כן, ראיתי. תן לנו שתי משאיות, אנחנו עושים סיבוב שם. [צוחקים] איכשהו, הלכו, גנבו גלילים טובים מאד.

ש. היה זרוק שם?

ת. לא זרוק, היה באמצע העבודה.

ש. של חברת הטלפונים הארצית?

ת. כן. אז היה דואר. דואר, אז הם גנבו אותם.

ת. זה דוגמא. אני רציתי לבנות את תחנת השידור בפלנורד, והגשתי בקשות לתקציב ולא קיבלתי. אמרו לא, לא, עד שמישהו איזה מישהו, לא זוכר, איזה "גאון" אמר לי, אתה רוצה לקבל את זה? תבקש, תקציב לבנות אולם תרבות, תקבל את הכסף, תעשה מה שאתה רוצה מה שאתה רוצה עם הכסף, וזה מה שעשינו.

ש. הגשתי בקשה לאולם תרבות וקיבלת,

ת. כן, ואז בנינו את התחנה בפלנורד.

ש. הבנתי, ולמי הגשתי את הבקשה?

ת. למשרד הבטחון. אל תשכחי באותו זמן היו קומיסרים, פוליטיקה בחיל-הים. עדיין פחדו, מאיזה שהיא התפוצצות בין הפלמחניקים לבין אלה שבאו מהלח"י, מהאצ"ל, הם לא ידעו איזה, באיזה מידה התנועות הפוליטיות. אל תשכחי שזה היה בן-גוריון שאמר, בסופו של עניין, המדינה היא דומיננטית על כל הדיעות הפוליטיות השונות. לא היה ברור מה יהיה במדינה, בתחילת המדינה, שה"הגנה" והפלמ"ח ואצ"ל ולח"י, מה שאנחנו רואים עכשיו, בין המערך ובין הליכוד, זה משחק ילדים של מה שהיה שם. "אלטלנה", וכל הסיפורים האלה.

ש. רגע, אתה חושב, שלא קיבלת את התקציב להכנת הקמת תחנת השידור?

ת. לא. לא. לא. אני לא יודע למה לא קיבלתי.

- ש. אז איך אתה, אתה אומר שהיה איזה חשש לא בהקשר של הקמת
- ת. לא. מכיוון שאלה רצו תרבות, זה היה איזה שהוא דבר
- ש. אהה, הם השפיעו שתקבל? אני מבינה.
- ת. זה היה דבר עדיף
- ש. זה היה דבר שהיה לו יותר סיכוי לקבל.
- ת. כן. מישהו אמר תבקש אולם תרבות תקבל. אז אני למדתי הרבה הרבה מכל העסק הזה. אני חייב להגיד, שאני לא בטוח מה שהם למדו ממני, אני למדתי מזה איך להסתדר עם אנשים בכלל.
- היה לי אחד, אני לא רוצה להגיד אפילו את השם. זה היה קצין בדרגת סרן, ומידי פעם בפעם הוא נעלם. פעם אחת, פעמיים - מילא. אבל, שוב, אני באתי מרקע מאד מאד ממושמע, ואני חשבתי שזה מפריע למורל בכלל, יש קצין שמופיע מתי שנוח לו. אבל לא רציתי לעשות משהו נגדו באופן רשמי, בלי לדבר, בלי לבדוק עם שלמה שמיר.
- אז התחלתי לספר לו את הסיפור הזה, והוא שאל איפה אתה חושב שהוא נמצא? איך הוא נראה לך? איזה מוצא? הוא היה במודיעין. שולחים אותו לכל מיני פעולות, מעבר לגבול.
- ש. למה אתה לא רוצה להגיד היום את השם?
- ת. לא. לא. מי יודע אל מי זה יכול להגיע.
- ש. אוקיי.
- ת. אז למדתי מזה לשתוק, וביקשתי ממנו, תשמע, אני לא רוצה להיכנס לעניינים שלך, לפחות, לפני שאתה הולך לאיזה מקום תרמוז לי.
- ת. תרמוז לי, לכל הפחות, שאני לא אעמוד ככה כמו שאני מרגיש עם ביצה על הפרצוף, זה יעזור לי קצת. תעשה מה שאתה צריך לעשות.
- ש. זה עבד?
- ת. כן זה עבד בסדר גמור.
- למדתי, לדעתי, לדעתי למדתי, הדבר הכי חשוב, שבסופו של עניין, אתה צריך להסתדר עם מה שיש. מצד אחד, מישהו אמר לי, פעם אחת, כשהתחלתי, בזמן שבאתי בהתחלה, להתלונן על איך עובדים כאן, ומה שחסר, והכל, וזה אמר לי: תשמע, אם אתה תבוא רק ותעשה ביקורת, אתה לא שווה לנו כלום. תחזור לארה"ב. אבל אם אתה תבוא לכאן ותשאר כאן, תסתגל לכל השגינות שלנו, גם תלך הביתה. אנחנו הבאנו אותך, כדי שאתה תשנה. אתה חייב ללמוד איך לשנות זאת אומרת, לא להלחם, לא להאבק עם הסביבה שלך, זאת אומרת. ללמוד איך לנצל את הסביבה קצת ולעבוד עם הסביבה. זה הכי חשוב לא רק בחיל-הים, באופן כללי. אני במקרה יש לי דוקטוראט במדעי ההתנהגות
- ש. זה למדת בארה"ב?
- ת. לא. אני עשיתי את הדוקטוראט שלי בטכניון
- ש. רגע. אתה בחמישים ואחד חזרת לארה"ב
- ת. לא. לא. נכנסתי להקמת מפעל הצמיגים "אליאנס" בחדרה.
- ש. עם ה-ב.א. שהיה לך בכלכלה?
- ת. לא. B.Sc. כן. התחלתי כבר, הייתי שלושת רבעי בדרך לתואר שני
- ש. שם?

ת. מינהל עסקים בארה"ב. נכנסתי ל"אליאנס", הייתי כאילו הסמנכ"ל לכל הצד הפיננסי, האדמיניסטרטיבי, כח-אדם, אפילו פירסום והכל. "אליאנס" הוקמה על-ידי חברה בשם Dayton Tire בארה"ב, אחת מהחברות הגדולות דאז כמובן, בתוך זה, ובמקום סתם ללכת לחפש עבודה בארה"ב, הם ביקשו שאני אבוא ...., ואני קיבלתי תפקיד מיד כשבאתי, הגעתי ביום שישי, לארה"ב, וביום שני כבר הייתי בדייטון אוהיו, בעבודה כעוזר לנשיא של החברה, שהיתה אז חברה מס' 341 נידמה לי בשורה של ה-500 הגדולות.

הפסקה בהקלטה - ממשיכים בנושא אחר.

יצחק ורצמן היה קצין קשר ראשי של חיל אויר, אני הייתי קצין קשר ראשי של חיל הים. ומרדכי ורצמן טעם המודיעין, וטדי קני מטעם חיל האויר. אנחנו נשלחנו לאיזה שהיא פעולה לאנגליה, קודם כל ש. סודי?

ת. סודי. סודי. נשלחנו ועשו את זה באופן פרטיזני ברגע האחרון, ואנחנו כולנו היינו קצינים בכירים. ויש חוק, או הסדר בין המדינות, שקצינים בכירים שמשרתים בשירות פעיל, לא נכנסים לארץ אחרת בלי שמודיעים להם, בלי שמבקשים אישור ולא היה זמן או משהו כזה, ונסענו בלי אישור. ש. לאן באנגליה?

ת. ללונדון. לא חשוב. קודם כל ללונדון, ונתנו לי, אם את רוצה לראות, אני אראה לך, יש לי Laissez-Passer, שכתוב שנולדתי בריגה, כן, שאני רווק כל מיני סיפורים, אני הלכתי לשם באופן בלתי ליגאלי. התפקיד שלי היה, לקנות ציוד עבור סירות הטורפדו הראשונות שהיו לנו. קנו אותן מאיזה שהוא סוכן-מוכר נשק בפול Poole [עיר באנגליה], שאני הלכתי לשמה, היה שם מעגן גדול, אני באתי לשמה ואני רואה כמו בסופר-סל. מצרים, עיראקים, כל מיני היו שמה, ואני נשלחתי לשמה לראות את הציוד שאנחנו קונים מהם עבור חיל הים. הבריחו אותם אחר-כך לצרפת. לכאורה שלמו על זה שוחד, היה אדמיראל צרפתי, מפני שהבריטים לא רצו למסור את זה אלינו ישירות. שלחו את זה לצרפת ומצרפת מיד המשך בדרך לארץ. תפקידי היה

ש. איך העבירו את הטורפדות?

ת. על אונית מסחר. והתפקיד שלי היה, הם רוצים שמה לעבור על הציוד, לבדוק את הציוד, ש. לשייטת?

ת. לא לשייטת. אנחנו קראנו להם שודדי ים. ממש Pirates. (אגב, אחר כך עבדתי עם יוחאי על משהו, עשיתי פרויקט איתו כשהוא היה ראש האוקינוגרפיה [מכון לחקר ימים ואגמים] עשיתי פרויקט איתו, זה משהו אחר). משמה נשלחתי לצרפת. שמה בנינו את סירות הטורפידו הראשונות שלא היה אלטע-זאכן. אלה באנגליה היו האמריקאים שעשו הסבה ושיפוץ. באותו זמן בנו ממש מספר סירות טורפידו, איזה ארבע נידמה לי.

ש. איפה?

ת. בצרפת, ובניה קאסל היה אחראי על הפרוייקט הזה, הוא ישב בצרפת. הוא היה מפקח על הפעולה הזו. לא אלו, לא הסטילים של מוקה. אלה היו סירות טורפידו קונבנציונאליות אבל חדשות. מודלים צרפתיים.

תפקידי שמה היה לפגוש את בניה, [בנימין קסל] לראות אותן לדסקס איתו את כל הציוד, ויותר נכון, המיכשור של הציוד, בצד התפעולי של הציוד, פלוס מה שבאמת ייכנס לכאן. ואני זוכר, שבין היתר, בניה לקח אותי למסעדה רוסית, בפריס, אני זוכר שהוא דיבר רוסית איתם. זה הסיפור של בניה.

ש. אתה קודם דיברת על הקמת תחנות מכ"ם. אתה יכול קצת לפרט?
 ת. כן, התחלנו להיות ערים לכך, שאפשר שיתקיפו אותנו, לא רק מהאוויר, או לא רק ביבשה, למשל, כמו שהסורים או המצרים עשו, אלא גם מהים. לכן אנחנו צריכים איזה שהוא יכולת של אזעקה, לדעת כאשר אוניות מתקרבות שאנחנו לא יודעים מי הם בכלל. אחד מהמשימות שלנו, שחיל-הים צריך לעשות. ואני גם הזמנתי ציוד מארה"ב, שלא היה הציוד המתאים ביותר לתפקידים האלה, אבל היה ציוד שאני היכרתי מהמשחתות האמריקאיות, וידעתי בדיוק, והייתי אחראי לציוד הזה והפעלתי את זה בקרב, וידעתי בדיוק מה היכולת, את זה ידעתי טוב מאד. אגב כך, שהמקצועיות שהיתה לי, מקצועיות בקשר לאלקטרוניקה היתה בצד הטיפעולי, לא בצד ההנדסי, ולא.. אבל אני לגמרי לא טכנאי.

אני הייתי אחראי על הפעלת הציוד הזה בקרב, ואת זה אני ידעתי, לדעתי, די טוב. לפחות, אם אני אומר די טוב, מתאים לעמדה שלי שהיתה לי אז. הייתי שוב, צעיר, וידעתי איך להפעיל את זה ביחידות והקבוצות של היחידות לסדר גודל של משחתת שזה דוקא היה, קצת יותר גדול ממה שלנו היה. זה היה מתאים. אבל מי שידע להפעיל שייטות גדולות, בארה"ב לא היה מתאים לנו, כי המצב שלנו היה קטן מדי. קודם כל עשינו תיכנון של כל החוף, מבחינת המרחקים, המקומות מבחינה טכנית למשל, איפה יש לנו ראייה חופשית, גישה חופשית לים, מה היכולת מבחינת גילוי מטרות, של הציוד הזה, וכדי שנוכל לעשות מין מערכת שכל אחד חופף קצת את השני, מפני שהחוף כולו, מהגבול המצרי ועד הגבול הלבנוני, אנחנו לגמרי מכוסים. זה דבר אחד שרצינו לעשות.

אבל הזמנו את הציוד, בנינו את התחנות, אבל דבר שני, שאתה חייב ללמוד מערכת קשר, תקשורת, ביניהם, וביניהם מה שנקרא, איך להגיד את זה? בעברית? A central plot מקום של איסוף כל הנתונים שאפשר להעמיד על מפות את כל המטרות של כל מכונה

סוף קלטת צד ב'

ראיון עם ד"ק רוזנברג (קלטת 2)

24 באוגוסט 1993

כשאני באתי היתה פריגטה אחת, הק28-. אני לא זוכר אם היה לה שם, הק28-. בזמני הגיעו עוד שתיים, ק30-, וק32- מקנדה ושוב, הבריו אוטם קצת, משום שהאוו"ם עשה איזה שהוא חרם כאן, או משהו כזה, והן נכנסו כאילו אלטה-זאכן והיינו צריכים לשפץ אותן ובין היתר היה צריך להקים עליהן מכ"ם, קשר וכל הציוד הזה שקיבלנו מארה"ב זה הרכבנו שם. אח"כ רק להמשיך עם המערכת הזאת זה ענין של תקשורת בין התחנות וה... המרכזי היה בסטלה. אחרי סטלה. איפה שיש הרד"ר שם היה חדר גדול מאד שזה היה המרכז, את זה אני בניתי, כלומר, שוב, אני הייתי אחראי על התכנון וכל הרעיון הזה, אבל העבודה ממש, נעשתה על-ידי אנשי היחידה.

דניאלה, אם אני אמרתי שלא היו קצינים פלשתיננים/יהודים בקרב בצי הבריטי, שוב הם היו בצי הבריטי בפורט סעיד או משהו כזה, אבל באותן אוניות קרב כמו משחתת, או משהו כזה, ושכל הזמן היו בים בקרב, אני לא חושב שהיו, או בצי האמריקאי, בכלל לא היו הרבה [יהודים], בכל אופן נפל עלי לעשות את זה

[כששירת בצי האמריקאי]. נשלחתי למשחתת, אני גם ביקשתי את זה ביקשתי להיות על משחתת, ביקשתי להיות בים האטלנטי בהתחלה, כיון שרציתי להלחם בגרמנים. לא חלמתי על היפנים בכלל, לא ידעתי שאני אגיע גם ליפנים.

ש. כיהודי?

ת. כן, כיהודי. אני הרגשתי כבר, - אני זוכר שב1932- אני חזרתי מבי"ס לעברית אליו הלכתי אחרי הלימודים הכלליים, אני למדתי שעתיים עברית כ-4 פעמים בשבוע, משהו כזה. אני זוכר כל-כך טוב שהוציאו עיתון אקסטרה [מהדורה מיוחדת], שהינדברג יצא ושהיטלר נכנס. והמצב שהיה, - מי שהיה קצת קשור לעם היהודי, באותו הזמן לא ידע בדיוק את המידה של האכזריות של הגרמנים, אבל ... כל הזמן ידענו, כל הזמן ידענו, עם הפליטים שבאו, ... והסיפורים, אני חושב שזה מאד השפיע עלי.

ש. ידוע שהיתה מוטיבציה לבחורים ארץ-ישראלים יהודים מעולי גרמניה ללכת לבריגדה, או בכלל להתנדב.

ת. כן, מפני ששוב, לנו היה חשבון איתם. חשבון אישי, לא רק כאמריקאי, שהיה חשבון כמובן, אלא כיהודי חשבון אישי ממש. מה שרציתי להגיד שלפני מלחמת ששת הימים, לנו היה קשר כל הזמן. למשפחות... לכולם, - וזה היה מודה [אופנה] שמה, לכולם היה בנים ביחידות, בתפקיד או טייסים או צנחנים או משהו כזה, אבל תמיד ביחידות קרביות עילית. ואנחנו יושבים שם בארה"ב והילדים שלנו שהיו בגיל מקביל לשלהם, כאן לומדים עושים חיים. וזה היה הייתי אומר כחודשיים לפני המלחמה. החלטנו שאנחנו לא יכולים להיות משקיפים למה שקורה לעם היהודי אפילו אם זה יהיה בסופו של ענין הסוף שלנו, אנחנו חייבים להשתתף בזה לא לשבת בחוץ. החלטנו לחזור.

ואני כתבתי מכתב לטדי [קולק], שהוא היה באותו הזמן כבר ראש עיריית ירושלים נדמה לי, מפני שאני היכרתי את טדי כשהוא היה המנכ"ל של משרד ראש הממשלה. כשאני הייתי אז [אמצע שנות החמישים] בי'אליאנס' והיו לי ענינים איתו, הוא עזר לי, אני היכרתי אותו, היה לי קשר איתו. כתבתי לו מכתב שאני מוכן לחזור לארץ, על חשבוני האישי לא צריך לשלם לי שום דבר, לא דמי נסיעה, אני מתנדב. ואז היתה מלחמה, טוב מילא שלושה שבועות אחרי-כן בסוף המלחמה קיבלתי מכתב "תדע שקיבלתי את המכתב שלך, הייתי קצת עסוק, אני אשמח לעזור לך ומקווה שתחזור לארץ".

ואז אמרתי לעצמי באותו זמן שכסף לא כל-כך חסר לי, הילדים כבר גדולים, הבת הגדולה שלי עוד מעט בת 50 הם כבר היו מחוץ לבית כמעט כולם, יש לי חמישה ילדים, אפשר להשוויץ, יש לי 16 נכדים, ויש לנו שתי נינות. שלושה בנים שנמצאים בארה"ב והבנות בארץ.

אמרתי לעצמי שאני מבוגר מדי בשביל להיכנס לעולם העסקים. תמיד חשבתי שאני יכול להיות פרופסור במינהל עסקים. בעצת הדיקן ובעקבות הזמן שעבר מאז שלמדתי, החלטתי ללמוד ולעשות מסטר [תואר שני] במנהל עסקים. בינתיים התבקשתי להרצות בשיווק מטעם האוניברסיטה. עד שגמרתי תואר שני הרציתי במשרה מלאה.

באותו הזמן הייתי מאד קשור עם שוחרי הטכניון, הייתי בבורד בשיקגו, והייתי תורם וכל זה. וסשה גולדברג שהיה אז הנשיא תמיד כשהיה פוגש אותי, היה אומר "נו, מתי תבוא? מתי אתה בא ללמד אצלנו?". אני הכרתי אותו גם מהתקופה שהייתי פה בפעם הראשונה. ואז אמרתי "אולי אני אעשה את זה".

אז עשו לי סידור, בלהה מנהיים היא סוציולוגית. אליעזר רוטשטיין ז"ל היה מנחה שלי, ועוד כמה אנשים החליטו לקבל אותי כדוקטורנט. התחלתי מיד ללמד קורס אחד. את הדוקטורט קיבלתי ב-1977. לארץ הגעתי שבועיים לפני המלחמה ב-1973 [מלחמת יום כיפור].

אחד הבנים שלנו, הבן הקטן התגייס לנח"ל בשנת 1972, הוא היה נחלאי. הוא אמר: אני יליד הארץ, ואני רוצה להתגייס. הוא התקשר עם הקונסוליה בארה"ב והם קישרו אותו עם איזה גרעין נח"ל צפון תל-אביב. הוא התגייס. הוא היה בקבוצה הזו וזו היתה הקבוצה שב-1973 חבריה עשו הסבה מהנח"ל לטנקים. הוא נפצע בתעלה. ביד. אני זוכר שהביאו אותו מלא דם לתל-השומר. כי הודיעו לנו. יש לו עד היום נכות מסוימת. היום הוא בארה"ב. אז טוב שהיינו כאן. בת אחת חזרה כבר ב-1966 לארץ, והבת הגדולה עם בעלה וארבעת ילדיהם אז (היום יש להם שישה) עלו בשנת 1974.

סוף

פגישה עם דיק רוזנברג 10.4.1994

תוספת לראיון.

התייחסות לאילת בעת ביקורו שם לצורך הקמת תחנת קשר בשנת 1950. דיק: באנו שמה לעשות עבודה בתנאים לא קלים ביותר. לא היה מים, לנו לא היה מים. חם נורא! אני זוכר שעבדנו בלילות וביום לא יכולת לעבוד בחוץ. היתה שמה קבוצת נוער, בנו איזה שהוא - אי-אפשר להגיד שזה כביש, אבל משהו דומה לכביש. התחלנו לדבר איתם, שאלנו מה אתם עושים כאן? אחד אמר: יום אחד תהיה כאן עיר. היום כשרואים מה יש! זה ציונות.

התייחסות ליצירת קשר עם הפריגטות שהפליגו למרסיי.

דיק: קודם כל לדאוג לכך שיהיה ציוד מתאים. שנית שאנחנו נקצה להם תדרים שמתאימים למרחקים בשעות היום, כיון שהתדרים מתחלפים כתוצאה מהתנודות של IONOSPHERE. זה מתחמם ביום היונוספר עולה, וכשאלחוטאי יוצר קשר חייבים לא לשלוח את זה ישירות ב-HIGH FREQUENCY, אלא שולחים את זה ליונספר והוא יורד מין BOUNCING כזה. זה מין שכבה סביב כדור-הארץ. השכבה מתקרבת לארץ ועולה שוב בהתאם לשעות היום. ואתה צריך למצוא זווית מתאימה כתוצאה מבחירת תדר שבזמן שהיא [השכבה] תגיע לשמה, היא תרד בדיוק במקום שהאווני נמצאת. אגב, זה לא משהו מיוחד, אלו דברים מאד, מאד בסיסיים, אלמנטריים. אבל עד אז לא היו צריכים לדאוג לזה.

אותו לילה [שיצרו קשר עם הפריגטות במערב הים התיכון] הייתי בנמל עד שעה שתיים [אחר חצות]. דאגתי שהכל בסדר. הלכתי הביתה לישון וכעבור כשעה - דפיקות על הדלת. קמתי ובדלת עמד מישהו עם פנס ואמר: "תן לנו להכנס!" קבוצה של משטרה צבאית עם אקדחים כבר ואמרו לי שאני עריק. זה היה ככה. כששלמה שמיר החליט שעלי להתגייס ולא להמשיך לעבוד כאזרח עובד צה"ל.

אז שלחו אותי עם קצין אחד צעיר לקלט שאני אעבור את כל הפרוצדורה. לעבור את הגיוס, תהליך הגיוס ממש. ובקלט אני בהתחלה בדרגה של טירון. וידעו את זה, ושלחו את הקצין כדי להוציא אותנו, אותי ועוד מחלני"ק אחד. כשנגמרה כל הפרוצדורה ונפרדנו כבר, היה שם איזה סרן מהצבא בקלט, מפקד שמה שאמר: "עכשיו הם צריכים לעבור טירונות" והקצין שבא איתנו אמר: "השתגעתי? הוא מפקד של יחידה בחה"י!" היה ביניהם ויכוח. עד שאני, נדמה לי שזה הייתי אני, אמרתי "אתה יכול לתת לנו חופש?" והוא אמר שכן, הוא יכול לתת לנו חודש חופש, משהו כזה, ואז חה"י יסדר את זה.

ואני שכחתי מכל העניין הזה. כבר באותו יום חזרתי לתפקיד. בסיס הקליטה אז היה בבית-ליד נדמה לי. כעבור כמה שבועות כשהייתי בבסיס בסטלה-מאריס במסדרון אני פוגש אחד מאכ"א והוא אומר לי: "אתה מופיע ברשימת העריקים" אמרתי: "צחוק" והוא אמר: "אל תדאג, אנחנו מסדרים את זה" באו אלי באותו לילה [שדובר בו קודם] ושאלו "אתה דוד רוזנברג מספר צבאי כך וכך?" אמרתי כן. אמרו לי: אתה עריק! אמרתי: מה פתאום! תן לנו את תעודת החופשה שלך. אז התחלתי לתפוס מה העניין. אשתי עדיין זוכרת שמחזר שינה היא שמעה שאמרתי: "שמע, אתה יכול להכניס אותי לבית-סוהר אם אתה רוצה, אבל תדע לך שזו תהיה השגיאה הכי גדולה שעשית אי-פעם בחיים שלך." והסברתי לו את כל הסיפור. הם היו חמישה בצוות. היה שם קצין אחד, איזה סגן שאמר: תשמע, אני אמרתי לך שאני גר כאן בסביבה ואני רואה כל פעם הוא יוצא בבוקר ובא אוטו צבאי עם נהג חיל-הים ולוקחים אותו. אמרתי לך.

מה שקרה זה שאני הופעתי ברשימה שלהם כטוראי ואני מוציא לו תעודה שאני סגן-אלוף. הם אמרו לי אחר-כך שהם חיפשו אותי כבר חודש ימים. אז זה הסתדר. זה היה באותו לילה של ההפלגה.

סוף פגישה